
ROLE VERBONOMINÁLNÍCH VAZEB V HOSPODÁŘSKÉM JAZYCE

Věra Höppnerová*

Verbonominální vazby jsou výraznou součástí německého hospodářského jazyka: *Die Geschäftsleute setzen sich mit ihren Kunden in Verbindung, wickeln Geschäfte ab, laufen dabei oft Risiko, versuchen Profit zu schlagen, müssen beim Lieferverzug eine Nachfrist setzen, treffen Entscheidungen, ziehen positive oder negative Bilanz, die Preise stehen unter Druck, die Ware findet guten oder schlechten Absatz.*

Co vytváří verbonominální vazby?

Co je důvodem jejich obliby v hospodářském jazyce a zejména v obchodní korespondenci?

Jaké potíže působí jejich osvojování ve výuce?

Verbonominálními vazbami se chápou pevná, často lexikalizovaná spojení významově oslabených sloves a podstatných jmen, která jsou nositeli vlastního pojmového obsahu.¹ V hospodářském jazyce označují především širokou škálu obchodních činností či procesů. Menší skupina těchto vazeb jsou neterminologická spojení, která jsou však v hospodářském jazyce rovněž častá (*eine Einigung finden, guten Ruf genießen, Interesse haben, Sorge tragen, zur Kenntnis nehmen, Maßnahmen treffen*).

Na první pohled jsou verbonominální vazby delší a těžkopádnější než jim odpovídající jednoduché sloveso: *eine Entscheidung treffen, sich in Verbindung setzen, in den Export gehen* je očividně delší než *sich entscheiden, sich verbinden, exportieren*. Jejich délka je tak dokonce v rozporu s požadovanou lapidární stručností obchodních dopisů.

Z tohoto důvodu jsou často odmítány, např. i známými a uznávanými autory obchodní korespondence, jako jsou H. Kirst a W. Manekeller.² Rovněž Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache uvádí u verbonominálních vazeb *eine Entscheidung treffen, in Abzug bringen* aj. pejorativní hodnocení „papírová němčina“.³ Proč jim je v hospodářském jazyce a v obchodní korespondenci zejména velmi často dávána přednost před jednoduchými slovesy? Pro jejich oblibu a rozšíření hovoří především tyto důvody:

* Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů (hopp@vse.cz).

1 Helbig, G., 1979.

2 Kirst, H., Manekeller, W. 1982.

3 Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache, 1981.

1. Užitím verbonominální vazby se dostává do popředí sdělení děj, činnost, akce subjektů zahraničního obchodu, které jsou u některých typů těchto vazeb vyjádřené slovesným podstatným jménem v roli podmětu:

„Die Abholung ab Werk / die Überweisung des Geldbetrages / die Übernahme der Anlage erfolgt...“ Subjekty daného obchodu, popř. činnosti (odesílatel, adresát), jsou oběma stranám dobře známé a není třeba je zvlášť zmiňovat.

Pokud je však původce děje nutno uvést a činnost je v postavení podmětu, je vlastní původce děje „degradován“ na prostředníka: *„Die Abholung erfolgt durch den Verkäufer auf seine Kosten.“* *„Der Aufbau unseres Standes erfolgt durch firmeneigene Arbeitskräfte.“*

2. Řada verbonominálních vazeb má ve srovnání s příslušnými jednoslovnými protějšky výrazně odborný charakter a jsou pro něj specifické. Dané činnosti je navíc užitím substantiva dodán větší důraz: *„Wir setzen uns mit dem Geschäftspartner umgehend in Verbindung.“* *„Wir haben uns entschieden, von der Reklamation Abstand zu nehmen.“* *„Der Betrag wurde von der Rechnung in Abzug gebracht.“* Zatímco jsou v obecném jazyce slovesa *sich verbinden*, *abziehen* aj. polysémantická, jsou spojení *sich in Verbindung setzen* nebo *in Abzug bringen* v daném odborném jazyce jednoznačná, mají užší význam.

To ovšem neznamená, že by se zde příslušná jednoduchá slovesa nevyskytovala. Ba naopak, ze stylistických důvodů se využívá obou.

3. Tím se dostáváme k dalšímu důvodu upřednostňování verbonominálních vazeb, kterým je snaha o větší stylistickou pestrost. Protože se zejména v obchodní korespondenci vyskytuje omezený počet sloves, je střídavé užívání jednoduchých sloves a verbonominálních vazeb jediným východiskem z jednotvárnosti. Tak např. stojí vedle sebe v obchodních dopisech: *„Materialien und Dienstleistungen, die darin nicht angeführt sind, werden zusätzlich in Rechnung gestellt. Insbesondere werden nachträgliche Änderungen verrechnet.“* Nebo: *„Bei dieser Ladung wurden uns anstatt € 4,- für Fracht nur € 3,- verrechnet. Hier wurde uns fälschlicherweise der Preis von € 14,50 / m³ in Rechnung gestellt. Auch in diesem Falle wurde uns ein fälschlicher Preis von € 14,50 fakturiert.“*

4. Verbonominální vazby označují průběh děje, což znamená, že je vyjádřen začátek, průběh, trvání, jednorázovost, opakování či konec děje (činnosti), popř. jeho způsobení:

„In der nächsten Woche werden wir mit Ihnen erneut in Verhandlungen treten.“

„Die Ware ist bereits im Versand.“

„Infolge dieser harten Konkurrenz standen die Preise für die gesamte Technik unter Druck.“

„Bitte leiten Sie dieses Muster nach Erhalt an Herrn Schmidt weiter, damit eine Verbesserung des Materials erfolgt.“

„Das schließt jedoch nicht aus, dass wir in der Anfangsphase Material-zukäufe tätigen.“

„Wir werden uns nach Erhalt der Ware mit Ihnen in Verbindung setzen.“

„*Sie haben versprochen, die Ware sofort zum Versand zu bringen.*“

5. Výhodou verbonominálních vazeb dále je, že v nich může být podstatné jméno blíže charakterizováno: *Man macht ein ausführliches Angebot, zieht eine positive Bilanz, Erdgas findet breite Anwendung, man erteilt einen sachgerechten Bescheid, schlägt aus einer Sache politisches Kapital* atd.
6. Verbonominální vazby mají ve srovnání s příslušnými jednoduchými slovesy i další nezanedbatelnou přednost. Jsou sice delší, ale zato syntakticky jednodušší než příslušná slovesa v trpném rodě.

„*Der Kunde fragt an, wann der Auftrag zur Expedition kommt.*“ (Vedle ... *wann der Auftrag expediert wird.*)

„*Die Abholung erfolgt ab Werk.*“ (Vedle *Die Ware wird ab Werk abgeholt.*)

„*Die Abladung erfolgte auf unsere Kosten.*“ (Vedle *Die Ware wurde auf unsere Kosten abgeladen.*)

Z tohoto důvodu se jim mnohdy dává přednost před pasivem.

7. Verbonominální vazby označují skutečnosti specifické pro daný obor, a vyplňují tak mezery v odborné slovní zásobě: „*Wir setzen Ihnen eine Nachfrist von drei Wochen.*“ Dáme Vám dodatečnou lhůtu tří týdnů. „*Wir bitten Sie, diese Entscheidung zur Kenntnis zu nehmen.*“ Prosíme Vás, abyste toto rozhodnutí vzali na vědomí.

Další verbonominální vazby, které nemají jednoslovné slovesné ekvivalenty, jsou např. *in Umlauf bringen* dát do oběhu, *zur Folge haben* mít za následek, *Maßnahmen treffen* učinit opatření, *Stellung nehmen* zaujmout stanovisko, *Bedingungen stellen* stanovit podmínky, *zur Verfügung stehen / stellen* být / dát k dispozici, *zur Rechenschaft ziehen* volat k odpovědnosti aj.

8. Formulace pomocí verbonominální vazby je zdvořilejší, neboť umožňuje sdělení nepříjemných skutečností bez přímého oslovení: „*Eine Einzahlung ist bisher nicht erfolgt.*“ Místo *Sie haben bisher nicht eingezahlt.*

„*Sollte der Waggon bei Ihnen eingegangen sein, so müsste dafür eine Nachbelastung erfolgen.*“ Místo ... *so müssten wir Sie dafür zusätzlich belasten.*

„*Eine Antwort auf unser Schreiben ist bisher nicht erfolgt.*“ Místo *Sie haben auf unser Schreiben bisher nicht geantwortet.*

Ze sémantických a syntaktických zvláštností verbonominálních vazeb vyplývá pro výuku odborného jazyka řada potíží. Největší z nich spočívá v tom, že se sloveso skládá ze dvou částí, slovesa a podstatného jména, které jsou od sebe ve větě oddělené. Přitom se při stanovení významu vazby nesmí vycházet ze slovesa, ale z podstatného jména či předložkové vazby jakožto nositelů hlavního významu. Tyto významově nejdůležitější složky však stojí v některých případech až na konci věty:

„*Unsere Ware findet gegenwärtig einen guten Absatz. Sobald ich Bescheid bekomme, setze ich mich mit meinem Geschäftspartner sofort in Verbindung.*“

Odhadování významu přitom komplikuje význam slovesa, který se od jeho původního významu liší. Je proto třeba vysvětlit, že slovesa *gehen*, *kommen*, *laufen*, *treten* aj. neoznačují pohyb, ale slouží pouze vytvoření slovesného tvaru.

Dále si musí studující uvědomit, že některým verbonominálním spojením s předložkovou vazbou odpovídá v češtině jednoduché sloveso (*außer Acht lassen* opomenout, *zur Expedition kommen* expedovat, *in Anspruch nehmen* zabrat, *in Frage stellen* zpochybnit, *in Rechnung stellen* vyúčtovat, *sich in Verbindung setzen* spojit se aj).

Potíže působí i negace verbonominálních vazeb. Substantiva se popírají pomocí **kein** (*Es wurden dagegen keine Maßnahmen getroffen.*), předložkové vazby naproti tomu pomocí **nicht** (*Die Ware ist noch nicht im Versand.*)

Z uvedeného vyplývá, že jsou verbonominální vazby oproti některým tvrzením důležitou a oblíbenou součástí hospodářského jazyka, zejména obchodní korespondence. Nelze je šmahem odsuzovat jako dlouhé a těžkopádné, ale je třeba vidět důvody, které vedly k jejich rozšíření a oblibě: Umožňují především i formálně zdůraznit těžiště výpovědi, vyjadřují průběh děje a přispívají ke stylistické pestrosti sdělení. Řada verbonominálních vazeb označuje specifické činnosti daného oboru, a zaplňuje tak mezeru v odborné zásobě.

Literatura

- ENGELN, B. 1968. Zum System der Funktionsverbgefüge. *Wirkendes Wort*. 1968, H. 5, s. 289–303.
- HELBIG, G. 1979. Probleme der Beschreibung von Funktionsverben im Deutschen. *Deutsch als Fremdsprache*. 1979, H. 5.
- KIRST, H.; MANEKELLER, W. 1982. *Moderne Korrespondenz*. Handbuch für erfolgreiche Briefe. Niederhausen/Ts : Falken-Verlag, 1982.
- ŠILHÁNOVÁ, R. 2008. Funktionsverbgefüge als lexikalische Komponenten und Mittel zur Erweiterung der Ausdrucksfähigkeit. In *Die deutsche Sprache und Literatur im europäischen Raum*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 225–233.
- Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache*. Herausgegeben von Ruth Klappenbach und Wolfgang Steinitz. Berlin : Akademie-Verlag, 1981.

THE ROLE OF VERBO-NOMINAL STRUCTURES IN BUSINESS GERMAN

Abstract: Verbo-nominal structures make up a considerable part of Business German: above all, business correspondence. Although they are sometimes refused in specialized literature, they have some advantages in comparison with their one-word equivalents: the core of the information – a plot or an activity – assume an important position in the sentence. By means of verbo-nominal structures, it is possible to express the process of a plot. They are syntactically simpler than their competitive forms in the passive voice and they upgrade specialized terms with the description of activities and actions specific to a given field.

Keywords: Business German, verbo-nominal structures, their functions